

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MARGHILOMAN, ALEXANDRU

Note politice / Alexandru Marghiloman. - București : Paul Editions, 2023

5 vol.

ISBN 978-606-9703-89-2

Vol. 1. - 2023. - ISBN 978-606-9703-90-8

94

Tehnoredactare: *Paul Editions*

Corectură: *Lucia Gruiescu*

Coperta: *Lucian Enache*

Paul Editions

Casa Presei Libere, nr. 1, Corp C, Sector 1, București

www.pauleditions.ro

e-mail: pauleditions@gmail.com, office@pauleditions.ro,

vanzari@pauleditions.ro, nicoleta.petcu@pauleditions.ro,

mihaela.enache@pauleditions.ro

tel: 0730.660.427; 0731.884.583

Tipar: ARTPRINT

E-mail: office@artprint.ro

ALEXANDRU MARGHILOMAN

NOTE POLITICE

1897-1915

Paul Editions

1897

Duminică, 23 Noembrie. Seara la 6 ore am aflat la Club că spre Calea Văcărești fusese încăerare mare între evrei și manifestați, provocată de întrunirea studenților la Dacia. Bande izolate de manifestați, se zice, au spart toate vitrinele, făcând chiar acte de prădăciune în Lipscani și în Calea Victoriei până la piața Teatrului.

Luni, 24 Noembrie. Vizitat Lipscanii și str. Sf. Vineri, unde toate geamurile și obloanele sunt sfărâmate; Sinagoga, unde un grilaj interior este rupt, iar geamurile sparte. N-am putut merge mai departe din cauza lumei care se ținea după mine. Întâlnit pe Carp cu G. Filipescu: Carp crede că o interpelare trebuie făcută.

Interpelat la Cameră pe Ministrul de Interne Pherekyde. Am spus studențimei ce socotesc despre ea și am făcut poliția direct responsabilă de cele petrecute în ajun. Notez că între alte probe pentru mine era și afirmația unui corespondent berlinez, care spusese lui Carp că manifestații bătuseră un ovrei sub ochii lui, iar că un sergent de uliță prezent sta cu brațele încrucișate.

Pherekyde răspunde. El inocentează pe studenți, pe care îi laudă (aplauze entuziaste), legitimează cele petrecute ca o justă reacțiune contra provocărilor evreilor, care: au insultat România prin manifestele lor și au ținut întruniri nepermise de Constituțiune! Camera a împiedecat, închizând discuția, două obiecțiuni firești: De ce nu a dat în judecată pe autorii afișelor în cari se insulta țara, de ce a permis acele întruniri?! (Notă: întrunirile din București ale evreilor s-au ținut cu autorizația poliției după cerere făcută formal). Răspunsul a părut uimitor celor cari nu erau dinainte-hotărâți a înghiți tot (Între alte mărgăritare: «Poliția a fost surprinsă»).

Marti, 25 Noembrie. Interpelarea lui Carp la Senat Ministrul schimbat cu totul tonul; anunțat chiar că legea Berindei, privilegiul întregii încăerări, nici că va avea ființă.

Se zice că Regele, foarte nemulțumit de răspunsul lui Pherekyde în Cameră, i-ar fi făcut muștrări, al căror efect s-a văzut în Senat. Generalul Vlădescu mi-a confirmat că, spre marea lui supărare, Regele n-a aflat de cele petrecute Duminică decât Luni, la 10 ore dimineața. Studenții fulgeră în contra mea și mă amenință cu trăsnetele lor.

Seara, contele Thurn mi-a povestit conversația lui Sturdza cu Fonton, care dis-de-dimineață ceruse ieri Primului Ministru o întâlnire, pentru a-i înainta cererea de indemnizație pentru un supus rus molestat Duminică. Sturdza reîncepând diatribele sale, Fonton i-a tăiat cuvântul.

Joi, 27 Noembrie. Regele m-a primit în audiență între 2-3. Rețin punctele următoare:

1) Mare nemulțumire din cauza tulburărilor în contra evreilor: «Crezi că poliția a fost complice?» Am indicat motivele cari mă făceau să crez cel puțin la destulă prostie din partea prefectului ca să vadă cu ochi binevoitori cele petrecute. Am mai indicat că liberalii, ațâțând pe studenți în chestia națională și că acești tineri urmând aceeași cale în chestiunea decorațiunii Jeszensky, se găsea poate că ar fi bine să fie îndrumați pe o nouă urmă, de data asta împotriva evreilor. 2) Legea Berindei n-a luat ființă. Primul anteproiect fusese oprit de Rege din cauza dispozițiunii privitoare la evrei. Divulgarea proiectului de lege a mirat mult pe Majestatea Sa, care nu crede pe generalul Budișteanu străin de aceasta. 3) Aprobarea discursului pronunțat în ajun de Carp la Senat. 4) Aurelianiștii, cari nu prea sunt agreeați, nu pot spera puterea. S-ar pare ca formațiunea Sturdza să fie ultima acordată liberalilor (cine știe?). 5) Grija mare în ce privește direcția ulterioară a partidului liberal. Regele nu vede cine poate fi viitorul șef al partidului: mare lipsă de oameni! 6) La afirmația mea că guvernul nu există, Regele zice că a recunoscut slăbiciunea partidului liberal chiar de a doua zi de venirea lui la putere: «Domnul Carp avea dreptate când o spunea!» 7) «Cari sunt raporturile Dv. cu conservatorii?» Statu quo ante: nimic schimbat în înțelegerea noastră din timpul când formam guvernul. «Este un punct negru în viitorul partidului conservator: Dl Filipescu, care e totdeauna alături de dl Fleva când e vorba de făcut agitație». Am fost silit să o recunosc. 8) Nota hazlie: Domnul Sturdza s-a împăcat cu noi toți în urma ordinului Regelui. Aceasta a fost condiția constituirii actualului cabinet. 9) Decorația Jeszensky. Regele ar fi șters-o fără nici un fel de explicație, dacă ar fi știut că «Jeszensky ar fi luat vreodată cuvântul în contra Românilor». Acuma că decorația a fost dată, gălăgia făcută împrejurul afacerii este «puțin demnă de un regat». Aprobarea «Constituționalului» care n-a urmat exemplul celorlalte gazete ale opoziției.

Vineri, 28 Noembrie Maiorescu și-a dat demisia din rectorat. Demisia este motivată. Temeiul demisiei, certitudinea în fine

dobândită de Maiorescu că, cu toate angajamentele luate de studenți față de dânsul, ei nu fac decât ce le cere guvernul, poate poliția.

Sâmbătă, 29 Noembrie. - Bietul George Lahovary este ucis în duel de Nicu Filipescu pentru un articol din «L'Indépendance», care desigur nu merita o întâlnire. - De reținut strania ședință de la Cameră!

Carp m-a întreținut de o foarte caracteristică manoperă a dlor Catargi și Take Ionescu în vederea alegerii unui Vice-Președinte la Clubul conservator din Iași. Grigore Kogălniceanu pleacă cu două scrisori: una de la Catargi, alta de la Carp, cari de vor fi produse vor da de răs.

Marti, 2 Decembrie. - Carp a întrunit Comitetul pentru a delibera asupra situațiunii făcute Junimiștilor din Iași prin alegerea lui Vasile Vlădoianu ca Vice-Președinte al Clubului conservator. Toți, afară de Arion, am opinat pentru retragerea lor din club.

5 Decembrie. - Excelent discurs al lui Maiorescu ieri la Senat, și mai bun încă al lui Carp azi.

8 Decembrie. - Rezoluțiunea luată privitor la Clubul din Iași e mai gravă pentru vechii Conservatori de cum se credea de ei. Sturdza-Skeianu și Ghika-Budești au demisionat, iar Kogălniceanu, noul Președinte, a scris la București că dacă dl Catargi nu obține demisia lui Vasile Vlădoianu pentru a împiedeca retragerea Junimiștilor, se retrage și dânsul (comunicat).

9 Decembrie. - Carp a venit de dimineață să mă vestească că Max Rosetti l-a sondat la Maiorescu dacă aș accepta să apăr pe Filipescu!! A fost de aceeași părere cu mine, că nu.

Seara G. Cantacuzino mi-a exprimat toate regretele lui Filipescu pentru atitudinea lui din trecut față de mine. - Un frumos discurs al lui Delavrancea la Cameră pentru ruptura cu Sturdza. Aceeași notă Xenopol.

10 Decembrie. - Adresa continuă. Aurelian s-a arătat tot Aurelian. A înțepat pe Primul-Ministru, dar a bătut în retragere pe toată linia. Delavrancea a rămas cam în aer. Caracteristic: Lascăr nu va vorbi.

12 Decembrie. - Discuția generală a Adresei terminată. Take Ionescu a rostit un discurs violent, care în prima lui parte a fost minunat. Palade a găsit o ocaziune neașteptată de a-l maltrata, recitindu-i discursurile din timpul când era alături cu dânsul, liberal, - și de a eschiva discuțiunea asupra chestiunii naționale. Aurelianiștii au cerut votul cu bile: 38 negre.

1899

4 Aprilie. - Fierbere tot mare. Se svonește (G. Bogdan) că Gr. Kogălniceanu, ca Președinte al Clubului conservator Iași, ar avea o admirabilă combinațiune pentru împăciuire. Nu iese nimic la iveală. - Mi se dă un comunicat al «Epocei», cominatoriu pentru Rege (No. 1046-87 cu data de azi). - Holban asemenea îmi dă numărul «Opiniei» din Iași, unde se vede grosolana manoperă a generalului Manu cu proclamarea șefiei lui Cantacuzino. «Opinia» are naivitatea să publice depeșa lui Manu, în care «Comitetul în asistența a foarte numeroși membri și cu participarea delegaților din toate județele (n-a fost unul!), a aclamat pe Cantacuzino ca șef al Partidului Conservator», - odată cu depeșa lui Cantacuzino, care foarte naiv spune că Comitetul l-a ales ca Președinte al Comitetului executiv!

La înmormântarea lui Catargi, toată asistența a subliniat brutalitatea discursului lui Manu, care de două ori a atacat cu vorbe rău sunătoare pe Sturdza, prezent. - S-a mai notat că un student macedonean a vorbit ca atare!

De la 6-8 am fost la Clubul Constituțional să mai întăresc pe ai noștri, în special pe Gr. Constantinescu-Severin. Am însărcinat și pe Hariton să transmită lui Cantacuzino trei lucruri: 1) personal nu sunt în contra fuziunii; 2) prima rătăcire vine de la Take Ionescu, care Miercuri 31 Martie la 11 ore, mi-a exprimat regretele pentru alegerea din ajun la Clubul Conservator și care mi-a *propus puterea nominală* pentru Cantacuzino și *puterea reală* pentru Carp; 3) a doua rătăcire vine de la Jacques Lahovary, care în aceeași zi la 7 ore seara, la Jockey Club, mi-a propus în numele lui Nicu Filipescu: fuziunea, recunoașterea șefiei lui Cantacuzino, Ministerul format de Carp *cum va voi*, numai să menajeze și el pe Conservatori!

După înmormântare, întrunire generală la Clubul Conservator.

5 Aprilie. - Nu mișcă nimic de la Palat și «Epoca» pierde răbdarea. Această notă, combinată cu discursul generalului Manu la Biserică, ca și cuvântarea unui student *macedonean*, tot în Biserică, față cu tot Corpul diplomatic, dă măsura tactului de care sunt capabili viitorii miniștri conservatori:

«Epoca» (5 Aprilie No. 1046-87): «*Trădătorul la putere*». «Voința Națională» de Miercuri 31 Martie a publicat următoarea știre:

«Guvernul și-a dat demisia. Demisia a fost primită. Majestatea Sa Regele va aviza». - După cât se pare, «această știre e o curată cursă prin care crede să scape Trădătorul. Afară de câteva «causerii» la Palat, care au dat aparența unei crize, convorbiri fără nici o asemănare cu convorbirile oficiale cu un partid politic, nu este nimic schimbat și Trădătorul continuă să stea la putere, ori se pregătește să tragă mai departe sforile din culise».

10 Aprilie. - După încercarea Giani - nu se mai știe cine a fost păcălitorul, cine păcălitorul -, s-a compus în fine guvernul. Intrarea lui Fleve a produs efect, dar altul decât acela ce se sconta de născocitorii candidaturii lui. Emil Miclescu a refuzat Lucrările Publice, după cum Gr. Olănescu refuzase Finanțele.

11 Aprilie. - Fost Brăila pentru a întemeia Clubul junimist, apoi Buzău a vedea amici.

16 Aprilie. - Pe drum spre Buzău, Scorțescu mi s-a plâns de preponderența dată radicalilor în Moldova: Bădărău ia parte la Consiliile de miniștri; el mi-a spus că frații Sculi refuză orice concurs. De la Nicu Bălănescu aflat că Roznovanu refuză participarea. Ștefan Zarifopol mi-a spus că va face opoziție în Roman!

17 Aprilie. - Emil Teodoru îmi spune că Cantacuzino refuză orice concesiune; admite *să trecem* numai Arion și eu (!?). Cantacuzino i-ar fi spus să lupte împotriva tuturor, Ionel Grădișteanu însă l-a îndemnat să se alieze cu Păcleanu și cu Constantinescu; că el a vorbit cu Constantinescu, care este fără mari pretenții și că acesta i-ar da și pe Săveanu la Focșani, care cere numai un loc pentru *fiul lui!* Frumos partid conservator! Theodoru a cerut răzgândirea până Mercuri 21 Aprilie.

1900

2 Ianuarie. - Aseară, balul Curții. După supeu, lungă întreținere cu Regele, care se retrăsese spre colț pentru a putea vorbi în libertate. În rezumat:

Regrete adânci pentru pierderea lui Ghermani. Pentru a doua oară (aluzii la moartea lui Catargi) cade brutal o *combinațiune* făcută.

Ceva mai în urmă, revenit asupra acestui punct că ceruse Cabinetul cu prezența lui Gherman la Finanțe; că Miniștrii rătoindu-se că aceasta ar implica lipsa de încredere în ei, Regele ripostase.

Afirmățiunea că guvernul este așa de slab, că nu ai decât să *suffi* pe dânsul pentru a-l vedea picând; afirmațiune că administrația este mult mai rea decât sub Ministerul Sturdza, «ceea ce nu-i puțin de spus, căci bunul Pherekyde la Interne...!».

Nemulțumire adâncă de faptul că influența franceză redevine la modă, că ofițerii iar se trimit în Franța etc. «Situățiunea mea e grea; cu dl Sturdza eram cel puțin liniștit în această privință; Franța ne-a dat totdeauna cu piciorul etc.».

Am pus pe Rege în curent de ce-mi scrisese Carp din Berlin asupra afacerii Hallier. Interes mediocru: Mi-a acordat numai că probabil «Jean Lahovary s'est laisse jouer». Asupra politicii de viitor, temerea că s-a dus timpul lungilor ministere și că el va fi redus la guverne de un an.

Trebuie unire, pentru că: 1) *nu se pot face alegeri*.

Am pledat contrariul, dar repulsa lui și temerile despre colegiul al treilea mi-au părut pentru moment de neînvinși; 2) Noi înșine nu am fi singuri mai tari; 3) Nu putem da opt persoane pentru un cabinet. - Am protestat arătând că mai sunt elemente ca Teodor Rosetti în rezervă. 4) Ar preferi să revină direct la liberali. - Am întâmpinat că sunt și ei mai slabi, întoarcerea lui Aurelian nedându-le nimica: A convenit aceasta. Am întâmpinat că Generalul Manu va fi obstacolul absolut.

Reproșuri din nou pentru campania din Aprilie trecut. Acuzația de trădare l-a silit să scrie pe dată scrisoare către Sturdza. - Cu toate demonstrațiile mele că era atmosfera așa, că Aprilie a fost rezultanta unei succesiuni de greșeli, Mitropolitul etc., - nu a voit să convingă de aceasta. Mișcarea aceea a fost o lipsă de încredere într-însul, care pregătise totul ca Sturdza să se retragă la toamnă.

În fine am zis că majoritatea guvernamentalilor era dispusă să adopte unirea, dacă o mână i-ar împinge. «Aș fi această forță, dar dacă mi se răspunde prin «non possumus?»».

- Azi George Filipescu mi-a vorbit din nou că voește și că trebuie să mă impac cu Nicu Filipescu.

2 Ianuarie. - De dimineață G. Filipescu a venit să se plângă de impasul în care l-aș fi pus prin faptul că de două ori Nicu Filipescu a venit la Jockey ca să ne întâlnim și eu n-am ținut seamă. Noi considerațiuni asupra avantajilor împăcăciunii. - La 6 seara tot

la Jockey, pe când treceam spre salonul de lectură, G. Filipescu s-a apropiat cu N. Filipescu de mine: «Veneam ca să-ți mulțumesc, dle Marghiloman, pentru atitudinea binevoitoare pe care ai avut-o față de mine cu prilejul nenorocitului meu duel (Lahovary)». - «Nu amestec niciodată politica cu lucrurile cari nu o privesc», am răspuns; ne-am dat mâna și am trecut.

- Seara prânz la Fonton¹. Generalul Manu cu dna, Jacques Lahovary cu dna, dna Maurojeny, Kalinderu, dna Simca Lahovary cu fiul, George Filipescu cu soția, Nicu Filipescu cu soția, Argyropol, Prințul și Prințesa Schoenburg, Somov cu soția, Tresnea-Greceanu. - După masă, Kalinderu mi-a vorbit iarăși de unire, că trebuie făcută, că Regele o va impune, dar că nu trebuie să se ciocnească de un non-possumus al nostru (aceleași vorbe alaltăieri în gura Regelui). Despre Manu, aceeași opinie, că nu poate duce el situațiunea.

4 Ianuarie. - Balș mi-a împărțit că Zahariad, șeful serviciului portului, era trimis în Danemarca, probabil pentru a vinde draga comandată. Încă o codiță a afacerii Hallier.

6 Ianuarie. - Carp înapoiat din călătorie. La Berlin ca și la Viena i s-a vorbit de necesitatea de a se revizui Constituția pentru asigurarea Regentei, convincțiunea cancelarilor fiind că Prințesa Maria va împiedeca pe Prințul Ferdinand de a domni. Goluchowsky l-a autorizat a-i spune că Împăratul o dorește. La Berlin i s-a promis ajutorul câtorva milioane la nevoie.

7 Ianuarie. - Lungă întrevedere cu Carp, pe care l-am pus în curent de ultima convorbire cu Regele.

- La cinci ore, la Clubul Constituțional, Gr. Olănescu ne-a pus în curent cu gravitatea stării lui Cantacuzino care, față de dânsul, n-a putut călca drept. În oraș nu se vorbește decât de alianța cu noi, numai nouă nu ne-a vorbit nimeni, absolut nimeni.

8 Ianuarie. - În momentul când se raporta că în ultimul Consiliu, la care a luat parte și Boerescu, de la care provine informația prin A. Filipescu, s-a decis unirea cu noi, se anunță remanierea ministerială: Manu - Interne, Ionescu - Finanțe, Istrate - Instrucție, Grădișteanu - Lucrări Publice. Puțin succes pentru noul ministru.

Seara, discuție vie: Carp, George Filipescu și eu, la mine acasă. Carp foarte amărât a voit să facă cunoscut Regelui în ce dispozițiuni se află el, în vederea audienței ce are mâine. În lipsă de șef de partid (Cantacuzino bolnav pleacă), în lipsă de șef de Minister (Manu a declarat pe față că nu stă de vorbă), Carp spune lui Filipescu că el nu

¹ Ministrul Rusiei - N. Ed.

are cu cine vorbi și refuză a trata cu N. Filipescu sau Take Ionescu. Dacă Regele îl va însărcina pe el să trateze ca viitor prezident, atunci numai va sta de vorbă. Altfel preferă să se retragă în viața privată.

După ieșirea lui Carp am căutat să împac pe Filipescu, speriat.

9 Ianuarie. - Fost Carp la mine, la 10. L-am mai înmuiat, o sper cel puțin. Am obținut să îndulcească ca formă ultimatul ce voia să-l pună Regelui. Am insinuat că pot trata eu cu cei mai tineri din Guvern. Nu i-a surâs combinația.

- La 11 ore venit *Jacques Lahovary*. Pretext - cai de cumpărat în Franța. În fond - politică. Propuneri vagi; dificultatea situației; el pururea partizan al unirei; Take Ionescu - sufletul Guvernului; dacă s-ar retrage el, tot Guvernul ar cădea; lucrează a aduce pe Ionescu să ia el înțelegere cu Carp; nevoie de convorbire foarte secretă...

Am întâmpinat că socotesc că Carp va refuza această întrevvedere și că este eroare să se creadă că acceptăm târăgănirea chestiunii; nu vom accepta decât un buget lucrat de noi. El a ripostat că nu-și ascund greutatea tratărilor, în lipsă de un șef al lor; că însuși Take ezită, ca să nu aibă aerul că trădează etc. Nimic precis.

Mai precise unele aprecieri: - «Filipescu, mult inferior lui Take; tot el ne-a adus pe Grădișteanu... Fleva de la guvern nu este Fleva din opoziție; ultimul lui discurs de la Senat a fost nedemn. Manu e un figurant; nu înseamnă nimic...»

12 Ianuarie. - *George Filipescu* iarăși m-a întreprins cu necesitatea de a se trata, și că numai prin mine se putea trata. I-am răspuns că dacă se primește să tratez *sans l'aveu de Carp*, pentru a se ști ce se poate obține sau se cere, sunt gata. - Cerut termen de reflecție... adică de a lua noi instrucțiuni de la Nicu Filipescu.

De notat că vorbindu-se despre Panu, dacă l-am primi noi, m-a lăsat să înțeleg că Regele nu l-ar mai refuza și că poate ar fi necesar. Aceasta coroborează cu grija lui Nicu Filipescu de a răspândi în vileag că nu el s-a opus la intrarea lui Panu în Minister. - De altă parte, mișcare printre radicali și amicii lor.

13 Ianuarie. - G. Filipescu reluat azi dimineață convorbirile cu mine în privința tratatelor. Am căzut de acord că ar trebui ca chestiunea să fie frământată înainte de a se vorbi cu Carp. Din tabăra conservatoare ar voi să se trateze cu mine. Am arătat că accept «sans l'aveu de Carp», spre a nu referi lui decât dacă îmi par lucrurile acceptabile. Mi-a cerut să se consulte asupra acestui punct cu mandantul lui (N. Filipescu?). La ieșire mă întrebă: «Ați primi pe Panu în combinație?» - «Da. Dar cred că s-ar opune Regele. Nu

o să ne stricăm rostul sus pentru Panu». - «Nu o să mai fie piedică acuma!».

Sâmbătă, 15 Ianuarie. - La Forestiera, G. Filipescu m-a înștiințat că s-a găsit bine ca să nu-mi vorbească nici Take Ionescu, nici Nicu Filipescu; cel care va trata va fi Olănescu, indicat prin situațiunea lui.

- Seara la Jockey-Club, la 8 ore, Nicu Filipescu mi-a confirmat însărcinarea lui Olănescu. Am repetat că tratez fără a fi însărcinat de Carp. Ne-am înțeles că nimic nu va transpira și că orice alte convorbiri cu alții vor înceta radical, spre a nu se zăpăci lumea. Va fi în curent numai Mihai Ghica, care eventual va aduce în străinătate lui Cantacuzino rezultatul.

- La Cameră, Cosăcescu, împins de Panu, m-a abordat ca să aflu de la mine: întâi dacă odată uniți, am alunga pe radicali pentru că sunt radicali; al doilea dacă am accepta pe Panu în caz că l-ar impune conservatorii? I-am dat toate asigurările. El mi-a spus că noua lozincă a lui Panu era cu radicalii să împingă la fuziunea cu junimiștii.

Marti, 17 Ianuarie. - Invitat ieri de Olănescu la consfătuire, ne-am întâlnit în cabinetul lui. I-am pus pe dată în vedere că negociem în nume personal, fără mandat de la cineva, în neștiința lui Carp și decis a nu-i comunica ceva decât dacă socotesc că propunerile sunt acceptabile. El mi-a declarat că știe aceasta și că a fost însărcinat de Cantacuzino, la plecarea lui, să pregătească un aranjament.

Propunere: Carp cu alți trei amici în Minister, cu Internele, sub prezența fără portofoliu a lui Cantacuzino, Cluburile rămânând separate deocamdată. Miniștrii conservatori fiind Ionescu, Filipescu, Panu și Jacques Lahovary. Am propus: Prezența Consiliului pentru Carp cu alte trei portofolii, din care Internele; contopirea Cluburilor pentru unificarea partidului.

Olănescu nu a avut obiecțiuni decât de ordine sentimentală, relative la Cantacuzino. Mai mult, mi s-a părut dispus a susține propunerea, numai temeri mari despre Doamnele Cantacuzino! La obiecțiunea mea că în orice caz pentru o remaniere radicală ar fi nevoie de demisia Prezidentului, el mi-a spus că Regele a dat lui Cantacuzino asigurarea că «cât timp va fi el bine, nu se va gândi la alt prezident» (?).

La ceaiul de seară la Carp, am cercat să vorbesc fără succes de prezența provizorie a lui Cantacuzino.

Mercuri, 18 Ianuarie. - Prânzit la G. Filipescu. L-am pus în curent. Motivele contra prezenței Cantacuzino au părut naturale

și acceptabile. Le-am rezumat astfel: guvernul nou nu poate inspira încredere în puterea lui cu un șef slab sau bolnav; Carp nu poate lua răspunderea fără autoritatea necesară; demnitate personală: este inadmisibil ca toți să poată fi primi miniștri, numai lui Carp să-i trebuiască liziere.

21 Februarie. - La Societatea Forestieră, G. Filipescu mi-a cetit prima pagină a unei scrisori pe care o trimete N. Filipescu unchiului său G. Cantacuzino la Viena. Filipescu proclamă absoluta necesitate de a se împăca cu junimiștii! Mi s-a disimulat restul scrisorii.

22 Februarie. - Costinescu a avut alaltăieri audiență la Rege. Temerile financiare, - «Guvernul actual slab fiind că nu are curajul să facă economii» - au adus pe Rege, după aprecierea lui Costinescu, să voiască absolut intrarea noastră în guvern, *cu sacrificarea lui Manu*, dar tot cu Cantacuzino prezident nominal. Costinescu găsește propunerea acceptabilă.

4 Martie. - Prânzit la G. Filipescu. După masă mi-a spus: «Ce păcat că Carp nu primește; nu mai e nimic de făcut!». Foarte mirat îi cer o lămurire: «Da, am vorbit cu Carp azi dimineață și mi-a spus că nici nu trebuie să i se propue prezidenția lui Cantacuzino». Am înțeles că era un pretext și că conservatorii băteau în retragere; pentru mine este mărturisirea neputinței lui Nicu Filipescu. Am răspuns: «Asta este un mod de a îngropa chestiunea; se hotărâse alte modalități de tractare, să nu mai vorbim de ele!».

5 Martie. - Triandafil a vorbit cu Stirbey și cu mine pentru afacerile succesorele Stirbey. Vorbind de afacerea Hallier, el ne-a spus: «Am fost înșelat de către Ioan Lahovary. La asta nu mă așteptam! El mă asigurase că majoritatea Tribunalului arbitral ar fi compusă de doi Români».

6 Martie. - La Cameră am vestit pe C. Olănescu că deoarece nu am primit nici un răspuns, conchid că negocierile noastre au încetat și ne reluăm fiecare libertatea de acțiune. - «Am fost de două ori să-l văd pe Cantacuzino și nici n-am putut să-l găesc. Libertate reciprocă!».

13 Martie. - Carp mi-a făcut parte de conversația cu Pallavicini², care părea însărcinat de Rege să-l sondeze. Pentru Pallavicini, Cantacuzino e sfârșit și însuși Regele ar fi observat că este absolut străin de tot ce se petrece. Carp a comunicat motivele pentru care nu poate primi preșidenția lui Cantacuzino.

18 Mai. - La curse, sub ploaie, *Nicu Filipescu*, cu care nu schimbam

² Ministrul Austriei. - N. Ed.

des două vorbe, mă abordează pentru a mă întreba când vine Carp. De aci lungi dorințe de a pune în legătură pe Carp cu Cantacuzino; că dacă Carp ar lua cu binele pe Cantacuzino, acesta s-ar retrage lesne, că combinațiunea propusă odată de mine lui Olănescu este aceea pentru care lucrează el etc. Că, în orice caz, nu trebuie făcut lucrul numai dacă nu poate ajunge la vreo ruptură, pentru că aceasta ar fi soluția cea mai rea. Motivul acțiunii lui G. Filipescu este chestiunea Băncii; el nu voește ca Guvernul să cedeze Băncii prelungirea privilegiului, sau atunci să împartă răspunderea cu tot partidul. Filipescu a făcut rezerva că vorbește în numele lui personal. Concluzia: să grăbesc sosirea lui Carp. - Cum promisem o scrisoare de la Carp că vine Luni sau Marți, m-am obligat să-i scriu să vină cu o zi mai de vreme.

Mărturisesc că am rămas sub bună impresie și că socoteam lucrul în fine câștigat.

20 Mai. - Jockey-Club 5 ore. *Nicu Filipescu* mă ia de o parte spre a-mi spune că nu trebuie vorbit cu Carp. Că tot ce mi-a spus la Hipodrom nu mai are actualitate, chestiunea Băncii fiind amânată și alte lucruri vagi. Am înțeles că Cantacuzino refuză și că negociatorul meu nu poate nimica.

22 Mai. - Am pus în curent pe *Carp*. Nici că se aștepta el la ceva în prezent. Tot în acest sens îmi scrisese acum trei zile. El a văzut pe Sturdza, care i-a făcut propuneri pentru o acțiune comună, propuneri vagi pe cari Carp le-a declinat.

- În urma conversației avute cu A.E. Lahovary, am stat două ore de vorbă cu *Ionel Brătianu*, la mine. Brătianu în nume personal (cred însă că cu știința lui Sturdza) mi-a propus să reluăm ceea ce tatăl său a căutat să facă cu Carp. El exclude posibilitatea Carp prin conservatori (lucru la care credea acum câteva luni), și posibilitatea Carp singur. Atunci el ar voi un guvern tare Sturdza-Carp, care ar îndruma la o fuziune ulterioară, dar a cărui țintă principală ar fi: restabilirea creditului și finanțelor țării și transformarea radicală a administrației. Câteva puncte a căror precizare am cerut-o eu: nici o atingere de Constituțiune; nici o lățire de drept de vot, reduceri însemnate la armată, la pensiuni, în slujbe, întărirea comunei. La scăderea școalelor superioare nimic afirmativ ca răspuns. Atingând chestiunea de formă și de persoane, am arătat obiecțiunile cari ar fi ca dl Sturdza să fie Preșident de Consiliu și am indicat că ar trebui constituit un comitet în care Regele să poată alege pe prezident. Brătianu mi-a răspuns că era necesitate de prim ordin să nu se